

21'İNCİ YÜZYIL ORTAK GÜVENLİK ORTAMI: ASKERÎ STATÜLÜ KOLLUK KUVVETLERİ İÇİN PLÂNLAMA ÖNERİLERİ

Aslan Onur NACAĞ¹

ÖZ

Güvenlik konusu tarihin her döneminde devletlerin öncelikli ilgi alanında yer almıştır. Bireysel güvenlikten çok daha karmaşık ve hassas dengeler üzerine oturan ulusal veya ortak güvenlik olgusunu tehdit eden unsurlarla mücadele bugün en az geçmişteki kadar önemli ama çok daha karmaşıktır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde, belirsizleşen ve asimetrik bir yapıya kavuşan tehditler savunma planlama süreçlerinin yeniden gözden geçirilmesini, farklı anlayış ve metotların benimsenmesini, yeni görevlerin ortaya çıkmasını ve kolluk kuvvetlerinin ortak güvenlik ortamının şekillendirilmesinde daha fazla rol almasını sağlamıştır.

Askerî statülü kolluk kuvvetleri, bu yeni dönemin ortaya çıkardığı görev ihtiyaçlarını karşılamada daha elverişli yapılarıyla öne çıkmış ve tercih edilen birimler olmuştur. Bununla birlikte, bu dual görev yapısının sonucu olarak, Jandarma birlikleri farklı alanlardaki görevleri başarıyla yerine getirebilecek geniş bir yetenek yelpazesine sahip olmak zorundadır.

Günümüzde bu yetenek ihtiyaçlarının tespitinde ve sisteme kazandırılmasında, temelde savunma planlama süreçlerinin bir parçası olan yetenek temelli /senaryo uzayına dayalı planlama yöntemlerinden istifade etmenin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Yetenek Planlama, Senaryo Uzayı.

21TH CENTURY COMMON SECURITY ENVIRONMENT: PLANNING PROPOSALS FOR LAW ENFORCEMENT POLICE FORCES WITH MILITARY STATUS

ABSTRACT

The security issue has always been in the top priority sphere of interests for states in any area of history. The struggle against factors threatening the national or common security matter, being much more complex than individual security and being bound to delicate balance, is nowadays as important as it was in the past; however, it is much more complex.

Threats that became vague and attained an asymmetrical structure in the Post-Cold War Era procured the review of defense planning processes, the adaption of different consciousness and methods, and the emergence of new tasks; furthermore, it ensured that law enforcement police forces contributed more actively to the configuration of a common security environment.

Law enforcement police forces with military status distinguished themselves by virtue of their eligible structures in meeting task requirements created by this new era and thus, they became preferred units. Nevertheless, as a result of this dual task structure Gendarmerie Units need to have a wide-range of talents capable of accomplishing tasks in various areas successfully.

Nowadays, it is deemed that benefitting from talent-based/scenario space-based planning methods, in essence being a part of defense planning processes, for specifying and gaining such needed talents for the system would avail.

Key Words: Security, Talent Planning, Scenario Space.

* Dr., Hakkari JÖH Tb.K., J.Gn.K.İği, akadem56@yahoo.com

GİRİŞ

“Onu kaybetmekle tehdit edilene kadar, onun ne olduğunu anlayamayabiliriz...” Ullman (1983) tarafından ortaya konan bu düşünce, güvenlik kavramının sahip olduğu karmaşanın somutlaşmış halidir. Askerî statülü kolluk kuvvetlerinin birbirleriyle ilişkili fakat farklı sütunlar üzerine inşa edilmiş görev çeşitliliği, zaten doğası gereği sağlanması güç olan güvenliğin tesisine yönelik planlamaları daha da karmaşık bir yapıya kavuşturmuştur.

21’inci yüzyıl, dramatik bir şekilde, devletleri hem iç güvenliklerinde hem de dış güvenliklerinde ne zaman ve nasıl ortaya çıkacağı tahmin edilemeyen tehditlerle baş başa bırakmıştır. Bu belirsizlik ortamının doğal bir yansıması olarak, savunma planlamacıları için tehditleri karşılamada stratejik bir düşünce tarzına sahip olmak zorunluluk haline gelmiş, 20’nci yüzyılın başlarında geçerli olan tehdit temelli yaklaşımlar geçerliliklerini kaybetmiştir.

Savunma planlama metodolojilerine odaklanan bu çalışmada;

- Güvenlik kavramı teorik olarak incelenecek,
- 21’inci yüzyılda savunma planlamalarına tesir eden faktörler ele alınacak,
- Son bölümde ise; askerî statülü kolluk kuvvetlerine, değişen ve kapsam değiştiren adlî ve mülkî görevleriyle birlikte ortak güvenlik ortamının tesisinde yüklenecekleri muhtemel görevleri de düşünülerek planlama metodolojileri önerilecektir.

1. KAVRAM OLARAK GÜVENLİK

Güvenlik kavramını tarif ederken, en alt seviyede kişilerden başlayıp, üst seviyelere yaklaştıkça kurumları ve nihaî olarak devletleri içine alan bir tanım yapma ihtiyacı içerisine gireriz. Bireysel düzeyden toplumsal düzeye doğru; can ve mal güvenliğinden başlayarak uluslararası ortak güvenliğe kadar uzanan geniş bir çerçevede ele alınabilecek olan güvenlik kavramı, bu yapısı nedeniyle birbirlerinden oldukça farklı anlamlara bürünebilmektedir (Öztürk:2006).

Güvenlik, Baldwin (1997)'e göre, sahip olunan değerlere karşı zararın en az olduğu durumdur. Waltz (1979), güvenlik kavramı için, bekayı işaret etmekte ve “**bekayı garantiye almaya yetecek kadar güvenlik**” ihtiyacına vurgu yapmaktadır. Brugiere (1946; Akt.Çakmak:2003) ise, güvenlik kavramını, tehlikenin/tehlike şüphesinin olmadığı veya olabilecek kadar az olduğu durum şeklinde tanımlamaktadır.

Arnold Wolfers (1952) güvenliği; “**objektif**” ve “**subjektif**” olarak iki kategoriye ayırmıştır. Objektif güvenlik, herhangi bir tehlikenin olmadığı durum olup fiili korkular üzerine inşa edilmiştir. Subjektif güvenlik ise, bir tehlike beklentisinin olmadığı durum olup psikolojik etkenlerin yönlendirmesiyle şekil almaktadır. Bir başka ifadeyle subjektif güvenlik, korkunun yaşanmadığı veya hissedilmediği durumdur. Kimi zamanda “**fiili korkular** (objektif güvenlik)”, kimi zamanda “**algılamalar** (subjektif güvenlik)” bireyler, kurumlar ve devletler açısından daha önemli hale gelmektedir (Karabulut:2011).

Güvenlik kavramı farklı düzeylerde ele alınmakla birlikte, ülkelerin güvenlikleri, kişi veya kurumların güvenliklerinden daha karmaşık bir durum arz etmektedir (Çakmak:2003). Bu karmaşıklığa paralel olarak, ülkelerin güvenliklerine ilişkin yapılacak çalışmalar ve alınacak tedbirler daha kapsamlı ve maliyetli çalışmaları beraberinde getirmekte, daha hassas dengeler üzerine inşa edilmektedir.

Bireysel seviyede güvenliğin sağlanmasına; kapkaççılara karşı bir kişinin üzerinde büyük meblağlarda para bulundurmaması, bilgi güvenliği bağlamında kişisel bilgisayarlara anti virüs programlarının yüklenmesi, ESP, EDS, ABS gibi güvenlik sistemlerine sahip binek otomobillerin tercih edilmesi gibi tercihler örnek olarak verilebilir. Eğer birey almış olduğu bir güvenlik tedbirinin neticesinde, kendisine yönelik tehditleri bertaraf edebiliyor veya azaltabiliyorsa hedefine ulaşmış, sorumluluklarını yerine getirmiş kabul edilmelidir.

Devletler açısından güvenlik ise; her bir vatandaşının bireysel güvenliğinin, genel kamu düzeninin, ulusal güvenliğin ve uluslararası ortak güvenliğin sağlanması ifade etmektedir. Bu farklı ilgi alanları nedeniyle devletler bağlamında güvenliği tartışmak kolay görünmemektedir. Zira bu konudaki temel politika ve uygulamaları belirlemede başvurulan “Kim için güvenlik?”, “Ne kadar güvenlik” ve “Hangi vasıtaları kullanarak güvenlik?” sorularını yanıtlamak oldukça zordur (Baldwin:1997). Literatürde, devletler açısından güvenlik kavramı, genellikle ulusal güvenlik ve uluslararası ortak güvenlik olarak iki seviyede ele alınsa da; küreselleşme ile birlikte hızla değişen ve dönüşen tehditlere karşı ortak hareket etme çabalarının bir sonucu olarak, ulusal güvenlik ile uluslararası güvenlik alanları arasındaki sınırların giderek belirsizleştiğini söylemek mümkündür (Turgut:2003).

Ulusal güvenlik, “**belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan örgütlenmiş insan topluluğunun bu yaşamı sürdürebilmesine olanak sağlayan her türlü iç ve dış önlemler bütünü**” olarak tanımlanmaktadır (Zelikow:2003). Bununla birlikte, ulusal güvenliğin coğrafi sınırlarının sabit olmadığını söyleyerek, savlarını desteklemek için uluslararası terörizm, yasa dışı insan kaçakçılığı gibi suçları örnek gösteren görüşler de bulunmaktadır.

Devletler, ulusal güvenlikte olduğu gibi uluslararası ortak güvenliğin sağlanmasında da temel aktör konumundadır. Uluslararası ortak güvenlik, hemen hemen tüm devletlerin müştereken tehdit saydıkları durumların düzenlenmesi, bir başka ifadeyle “**herkes tarafından, herkesin emniyetinin sağlanması**” olarak tanımlanmaktadır (Dedeoğlu:2003). Uluslararası ortak güvenlik ortamının tesisi, aynı zamanda devletlerin ulusal güvenliklerinin sağlanmasına da katkı sağlayacaktır.

Güvenlik ortamlarının düzeyleri, kolluk kuvvetleri açısından ele alındığında, polis kuvvetleri ile askerî statülü kolluk kuvvetlerinin farklılaşan noktalarının bulunduğu görülmektedir. Polis teşkilâtlarının görevleri, genellikle; vatandaşların bireysel güvenliklerinin sağlanması, ulusal güvenliğin bir boyutu olan kamu güvenliğin tesis edilmesi ve iç güvenliğin sağlanmasıyla sınırlandırılmıştır. Ağırlıklı olarak, suçun önlenmesine ve suçluların yakalanmasına vurgu yapan bu sınıflandırmadan, polis teşkilatlarının uluslararası işbirliği ve çalışmalar yapmadığı/yapmayacağı sonucu anlaşılmalıdır. Günümüzde, özellikle organize suç ve terör örgütleri ile mücadelede kapsamlı bir uluslararası işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Genellikle “**jandarma**” ismiyle anılan, bir askerî hiyerarşi ve kuruluş içerisinde, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan askerî statülü kolluk kuvvetleri, güvenlik ortamının şekillendirilmesinde, polis teşkilatlarından farklı görevler yüklenebilmektedir. Bu kuvvetler, sahip oldukları hem askerî (*Askerî kültür ve gelenekler, disiplin, eğitim, silah ve teçhizat vb.*) ve hem polisiye (*Suç önleme, halkla ilişkiler ve iletişim faaliyetleri, istihbarat vb.*) yetenekler sayesinde, en az kamu düzeninin tesisi kadar ulusal ve uluslararası ortak güvenliğin sağlanması için de uygun bir örgütsel yapı ve kültüre sahiptir. Özellikle, güvenlik ortamını sağlamada bu yüzyılın sık başvurulan argümanı olan savaş dışı harekât görevleri, askerî statülü kolluk kuvvetleri için ideal görev ortamlarıdır.

Dünya genelinde, kırk üç ülkede askerî statülü kolluk kuvveti bulunmakta olup; bu kuvvetler, sahip oldukları yetenek yelpazesinin doğal bir uzantısı olarak, yalnızca kamu düzeninin tesisinde ve iç güvenliğin sağlanmasında değil, uluslararası güvenlik ortamının şekillendirilmesinde de önemli görevler üstlenebilmektedir (J.Gn.K.İığı:2009 ve 2014). Bugün, Bosna-Hersek, Afganistan, Kosova gibi birçok ülkede barışı sağlama, destekleme ve koruma

harekâtı icra eden uluslararası misyonların kuvvet yapılarında, yaygın şekilde askerî statülü kolluk kuvvetlerinin birlik ve personeli görev yapmaktadır. Örneğin; hâlen Afganistan, Kosova ve Bosna-Hersek'te icra edilen barışı destekleme harekâtlarına Türk Jandarması tarafından çok sayıda personel görevlendirmek suretiyle katkı sağlanmaktadır. Söz konusu ülkelerde, yüz on altı J.Gn.K.lığı personeli görev yapmaktadır (J.Gn.K.lığı, web:2015).

2. GÜVENLİK ORTAMININ YAPISI VE SAVUNMA PLANLAMALARINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Devletlerin özellikle ulusal güvenliklerini sağlamada kullandıkları bu planlama anlayışları “**savunma planlama metodolojileri**” içerisinde ele alınmaktadır (Korkmazyürek:2009). Gerek ulusal gerekse uluslararası güvenlik ortamında var olan tehditlerle mücadelede, değişik dönemlerde farklı planlama yaklaşımları ön plâna çıkmıştır. Savunma planlama metodolojisi alanındaki çalışmalarda; genel olarak **kadro, tehdit ve yetenek temelli** olmak üzere, uygulandıkları dönemlerin özelliklerini üzerlerinde taşıyan üç yaklaşım üzerinde durulmaktadır (Asch ve Hosek:2004; Kendall:2002; Korkmazyürek ve Varoğlu:2006). Bununla birlikte, bazı dönemlerde birden fazla savunma planlama yaklaşımı aynı anda kullanılabilir (Korkmazyürek ve Şeşen:2008).

Savunma planlaması; politik durum ve risk değerlendirmeleri ile savunmaya tahsis edilebilecek kaynakların dengelenmesi sonunda, tehditlerle mücadele edecek birimlerin en uygun kuvvet yapısının ve kullanım esaslarının belirlenmesi sürecidir (Korkmazyürek ve Şeşen:2008). Hartmann ve Wenzel (1990) ise, savunma planlamasını; tehdit değerlendirmelerini, tehditleri karşılayacak kuvvetlerin belirlenmesini ve risk ölçümlerini kapsayan süreç olarak tanımlanmaktadır.

Savunma planlama faaliyetleri, sadece savunma bakanlıkları ve stratejik düzeydeki askerî karargâhların ilgi alanındaki bir süreç değildir. Başta ülkelerinin silahlı kuvvetleri ve savunma bakanlıklarıyla daha sıkı hiyerarşik ve tarihsel bağa sahip olanlar olmak üzere, askerî statülü kolluk kuvvetleri de bu planlama süreçlerinin birer parçası olmalıdır.

Tablo-1'de görüldüğü gibi, savunma planlamalarında tarihsel süreç içerisinde dört farklı dönemin bulunduğu kabul edilmektedir (Korkmazyürek:2009):

Tablo-1: Savunma Planlamaları (Korkmazyürek: 2009)

	Soğuk Savaş Öncesi Dönem	Soğuk Savaş Dönemi	Soğuk Savaş Sonrası Dönem	11 Eylül Sonrası/Yeni Dönem
Savunma Planlama Yaklaşımı	Görev Temelli	Tehdit ve Caydırıcılık Temelli	Yetenek Temelli	Yetenek Temelli (Senaryo Yaklaşımı)
Algılanan Tehdit	Düşman işgali	Nükleer savaş	Alt kimlikler (Etnik köken, terör olayları)	Asimetrik
Benimsenen Kuvvet Yapısı	Büyük ve sayıca kalabalık ordular	Büyük ve profesyonel ordular	Küçük ve profesyonel ordular	Küçük, hafif ve çok yönlü yeteneklere sahip birlikler
Esas Görev Tanımı	Ülkenin savunulması	Müttefiklerin desteklenmesi	Yeni görevler (Barışı koruma, insani yardım vb.)	Ortak güvenlik ve stratejik çevreyi şekillendirme
Kamuoyunun Tutumu	Destekleyici	Kararsız	Kayıtsız	Destekleyici
Belirsizlik Düzeyi	Düşük	Oldukça düşük	Yüksek	Oldukça yüksek
Ekonomik Baskı Düzeyi	Oldukça düşük	Düşük	Yüksek	Oldukça yüksek
İkaz Süresi	Uzun	48 saat	Birkaç hafta	Çok kısa
İnsan Hakları	Geri plandadır	Önemi artmakla birlikte öncelikli değildir.	İnsan hakları önemlidir.	İnsan Hakları önemlidir.
İttifak	Anlık ya da savaş öncesi	Düzenli/ Kuruludur.	Tek Kutuplu NATO	Görev çerçevesi değişen NATO

- Esas görev tanımının düşman işgaline karşı ülkenin savunulması olduğu, düşük belirsizlik ortamı, oldukça düşük ekonomik baskı düzeyi, uzun ikaz süresi, geri plandaki insan hakları, destekleyici bir kamuoyu ve büyük askerî kuvvetler gibi parametrelerin şekillendirdiği “**Soğuk Savaş Öncesi Dönem**”,

- Esas görev tanımının düşmanın nükleer bir tehdidindeki müttefiklerinin desteklenmesi olduğu, oldukça düşük belirsizlik düzeyi, düşük ekonomik baskı, hâlâ öncelikli olmayan insan hakları, kurulu ittifaklar, büyük ve profesyonel ordular, kararsız bir kamuoyu gibi parametrelerle şekillenen “**Soğuk Savaş Dönemi**”,

- Esas görev tanımının barışı koruma, insanî yardım gibi yeni görevler olduğu, kayıtsız kamuoyu tutumunun, yüksek belirsizlik ortamı ve ekonomik baskı düzeyinin, birkaç haftaya uzanan ikaz süresinin, önem kazanan insan haklarının, küçük ve profesyonel orduların, tek kutuplu bir ittifak anlayışının, etnik köken çatışmalarının ve terör olaylarının şekillendirdiği “**Soğuk Savaş Sonrası Dönem**”,

- Esas görev tanımının asimetric tehditlere karşı ortak güvenlik çevresinin şekillendirilmesinin olduğu, oldukça yüksek belirsizlik ortamı ve ekonomik baskı düzeyi, çok kısa ikaz süresi, destekleyici bir kamuoyu, önemi artarak devam eden insan hakları, küçük, hafif ve çok yönlü yeteneklere sahip birlikler, görev çerçevesi değişen NATO gibi faktörlerin ön plana çıktığı “**Yeni Dönem**”dir.

Bu çalışmada, sadece dönemsel özellikleri nedeniyle askerî statülü kolluk kuvvetlerinin modern savunma planlama süreçlerine daha fazla ihtiyaç duyduğu **Soğuk Savaş Sonrası Dönem** ve **Yeni Dönem**'e ilişkin değerlendirmeler yapılacaktır.

3. SOĞUK SAVAŞ SONRASI DÖNEM

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve iki kutuplu yapının çözülmesi ile birlikte, güvenlik yazınına alışılmadık tehdit ve riskler girmeye başlamıştır. Bazı savunma stratejistlerine göre, sanılanın aksine dünyadaki belirsizlik, Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle daha da artmış, Soğuk Savaş'ın ardından gelmesi umulan istikrar dönemi, 1990'lardan itibaren patlayan bölgesel kriz ve çatışmaların gölgesinde kalmıştır. NATO ve Varşova Paktı perdesi altında süren Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasındaki iki kutuplu çekişmenin sona ermesinin, barış ve istikrar demek olmadığı anlaşılmıştır.

Bu dönemde güvenliğe yönelik tehditler dört ana başlıkta sıralanmaktadır (Öztürk, 2006:32-33);

- **Siyasi tehditler:** İç siyasi istikrarsızlık, etnik şiddet, çöken devletler, özerklik veya bağımsızlık isteyen bölgeler, terörizm ve insan hakları ihlalleri.
- **Ekonomik tehditler:** Yoksulluk, zengin ve yoksul ülkeler arasındaki uçurumun büyümesi, uluslararası mali durgunluk, küresel ekonomik dalgalanmalar, ekonomik açıdan güçlü ya da istikrarsız bir komşu devletin yaratacağı etki ve ekonomiyi sabote eden yasa dışı ticaret.
- **Çevresel ya da insan kaynaklı tehditler:** Nükleer felaketler, küresel ekolojik değişimler (küresel ısınmanın etkileri), toprak ve su kirlenmesi, artan nüfus karşısında gıda, su ve diğer kaynakların yetersizliği.
- **Toplumsal tehditler:** Azınlık/Çoğunluk çatışmaları, aşırı nüfus, örgütlü suçlar, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı, yasadışı ticaret, yasadışı insan kaçakçılığı, denetlenemeyen göçler ve hastalıklar.

Dönem içerisinde, uluslararası ölçekte hâkim devletler, daha önce çok kısıtlı olarak icra edilen savaş dışı harekât (Barışı koruma, barışı destekleme, barışa zorlama), insan hakları ihlallerinin önlenmesi, insanî yardım operasyonları gibi yeni görevlerle sık sık karşı karşıya kalmaya başlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde; yeni tip ordulara, siviller ve askerler arasında, hem yapısal hem de kültürel olarak artan ilişkilere, savaş dışı görevlerin ağırlıklı olarak gündeme gelmesine, askerî kuvvetlerin uluslararası görevlerde giderek daha fazla kullanılmasına vurgu yapılmaktadır (Moskos ve diğ.:2000).

Tehdidin açık bir şekilde ortaya konulamaması, harcama kalemlerinin kısıtlı olması ve hesap verme zorunluluğu, bu dönemde savunma planlamalarının **yetenek temelli olarak** yapılmasını, güvenlik kuvvetlerinin en etkin şekilde kullanılmasını gerektirmiştir. “**Neden yetenekli temelli planlama?**” sorusunu, Hone (2004), değişen-dönüşen tehditleri, belirsizlik nedeniyle uzun dönemli planlamanın rolünün giderek azalmasını ve harekât planlaması ile kuvvet planlaması arasında bir bağlantı oluşturma gereksinimini şeklinde cevaplamaktadır.

Davis (2002), yetenek temelli planlamayı; belirsizliğin etkisi altında, ekonomik kısıtları da gözetenek, modern tehdit ve koşulları karşılayabilecek yeteneklerin teminini hedef almak şeklinde tanımlamaktadır. Davis’in tanımındaki üç unsur hemen göze çarpmaktadır. Birincisi, planlamanın belirsizlik altında yapıldığıdır ki, yaklaşım belirsizliği temel almaktadır. İkincisi, tanınan ve bilinen tek bir problemle değil, yeni tehditleri de kapsayacak şekilde çok sayıda potansiyel tehdit ve koşulla da baş edebilecek yeteneklerin geliştirilmesini hedeflemesidir. Üçüncüsü ise, tüm bunların, “**açık çek**” politikası ile değil, malî kısıtların yer aldığı ekonomik bir çerçevenin içinde yapılması gerekliliğidir. Bu yaklaşımlarıyla, yetenek temelli savunma planlaması, Soğuk Savaş sonrası dönemde savunma planlamacıları için bir aspirin niteliği taşımaktadır.

Yetenek temelli yaklaşımın savunma planlamacılarını en zorlayıcı noktası, yetenek havuzu matrisinin tam ve doğru şekilde oluşturulmasıdır (Korkmazyürek:2007). Bu matrisin oluşturulmasında; öncelikle ana görevler ve bu görevlerin yerine getirilmesinde hangi fonksiyonların kullanılacağı, daha sonra her bir fonksiyonun o görevi yerine getirmede ne derecede yeterli olduğu tespit edilmelidir. Oluşturulan matris kullanılarak, bir fonksiyonda yapılacak iyileştirmenin, hangi görevlerin başarı şansını artıracığı sorusuna yanıt aranır. Bu matrisin güvenilir ve geçerli bir şekilde oluşturulmasında, projeksiyonların, istatistiklerin, delphi gibi bazı nitel araştırma yöntemlerinin birer karar destek sistemi olarak kullanılması fayda sağlayacaktır.

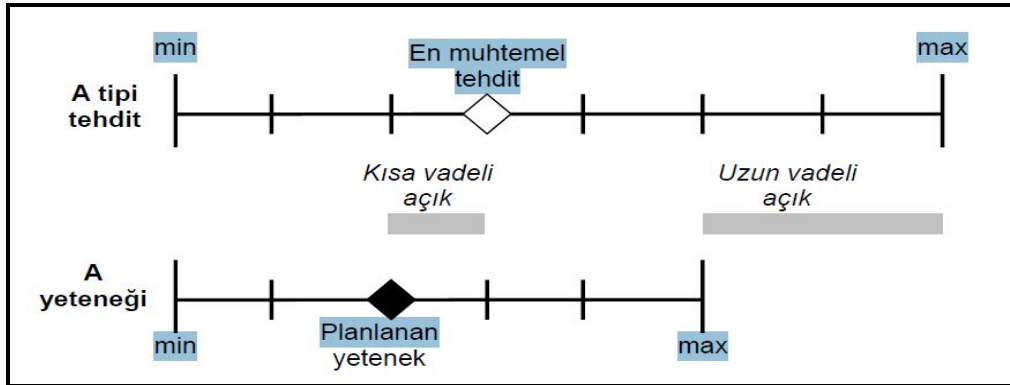
Yetenek havuzu matrisi oluşturulduktan sonra izlenecek yollardan birisi, bir fonksiyonun değerinin artırılması için ne yapılması gerektiğidir. İkinci bir yol ise, belirli bir kaynak miktarının toplam etkinliği maksimize etmek için nasıl harcanması gerektiğini karar vermektir (Korkmazyürek:2009). Hangi yol tercih edilirse edilsin yetenek havuzu matrisinin ana amacı, birkaç görevin veya fonksiyonun maksimizasyonu değil bütünün optimizasyonudur (Korkmazyürek:2007).

Tablo-2'de askerî statülü bir kolluk kuvveti için örnek bir yetenek havuzu matrisi gösterilmiştir. Matriste, sahip olunan yeteneklerin çeşitli harekâtlara ait ihtiyaçları karşılama dereceleri "**bir X (Yetersiz) – dört X (Çok İyi)**" arasında değerlendirilmiştir. Bu tip bir matriste temel amaç, yukarıda da vurgulandığı gibi mevcut kıt kaynaklarla tüm bu yetenek havuzunun optimize edilmesidir. Bir başka ifadeyle, kaynakların kullanılmasında, tek bir görevden öte, muhtemel tüm görevlere odaklanılmalıdır (Korkmazyürek:2009). Örneğin, mevcut kaynakların büyük bir kısmının yalnızca **barışı destekleme harekâtı** için kullanılarak bu satırda yer alan tüm fonksiyonların "**üç X veya dört X**" seviyesine ulaştırılması, diğer görevlerin icrasında paralel bir artış yaratmayabilir. Zira, barışı destekleme harekâtı için "**üç X**" seviyesine ulaştırılmış bir yeteneğin, teröristle mücadele harekâtını karşılama derecesi ancak "**iki X**" seviyesinde olabilir.

Tablo-2: Örnek Bir Yetenek Havuzu Matrisi

Ana Görev Unsurları/Görev Fonksiyonları	C4ISR	İstihbarat	Ateş Gücü	Kara Hava Desteği	SAİ	Hareket Kabiliyeti
Mülki Görevler	XXX	XX	XXXX	X	X	XXX
Adli Görevler	XX	XX	XXXX	X	X	XXXX
Barişe Zorlama Harekâtı	XXX	XX	X	X	X	XXX
Barişi Koruma Harekâtı	XXXX	X	XXX	X	XX	X
Barişi Destekleme Harekâtı	XX	X	XX	X	XXX	X
Sınır Güvenliği	X	XX	XXX	X	X	XXXX
Teröristle Mücadele	X	XX	X	XX	X	XX
.....

Yetenek temelli yaklaşımın bir diğer unsuru, tehdit yetenekleri ile bunları karşılamak için gerekli yetenekler arasında doğrudan bir ilişki kurmaktır. Böylelikle, yeteneklerdeki eksiklikler ve uyumsuzluklar tespit edilebilmektedir. Karşılıklı yetenekler bulunmadığında oluşan uzun dönemli riskler, yatırım yapılmasını ve araştırma stratejileri geliştirilmesini gerektirecektir. Yetenek uyumsuzluklarında başvurulabilecek üç yöntem vardır (Goss:2005; Akt.Öztürk, 2006:132). Bu yöntemlerden birincisi “siyah karo”yu sağa çekerek önleyici yeteneklerin artırılması, ikincisi “beyaz karo”yu sola çekerek tehdit yeteneklerinin azaltılması, üçüncüsü ise kısa vadeli olmak şartıyla tehdit yeteneklerinden doğan riskin kabul edilmesidir (Şekil-1).

Şekil-1: Yetenek Açıklarının Gösterilmesi

4. YENİ DÖNEM

Güvenlik ortamının dinamiklerinin belirlenmesinde yakın tarih içerisinde en yakın milat **On Bir Eylül** saldırılarıdır. Soğuk savaş sonrası dönemin farklılaşan parametrelerine adapte olmaya çalışan güvenlik güçleri ve planlamacıları için, On Bir Eylül saldırılarıyla beraber başlayan bu yeni dönemde, tehditler daha belirsiz ve asimetrik bir yapıya bürünmüştür.

Kamuoyunun kararsızlıktan desteklemeye dönüşen tutumuna rağmen, kaynakların harcanmasındaki baskı ve kontrol daha da artmıştır. Hesap verilebilirlik ön plana çıkmıştır. En önemli değişimler ise kuvvet yapılarında yaşanmıştır. Güvenlik güçlerinin daha küçük çaplı, daha hafif, daha hareketli, kendi kendine yeter ve çok yönlü hale gelmesi birer zorunluluk olmuştur (Korkmazyürek:2009).

Askerî kuvvetlerin, güvenlik ortamına meydan okuyan bu yeni tehditlerle mücadele için yapabilecekleri değişim sınırlı düzeyde olabilmektedir. Her ne kadar azalsa da bir önceki dönemin konvansiyonel tehditleri sona ermemiş, etnik, yerel ayrılıkçı hareketler, bölgesel çatışmalar varlıklarını sürdürmektedir. Bu gerçekler, kolluk kuvvetlerine özellikle de askerî statüde olanlara yeni dönemde daha fazla sorumluluk alma fırsatını sunmaktadır.

Belirsizliğin en yüksek noktasına ulaştığı günümüzde; tehdidin doğru bir şekilde tanımlanmasındaki güçlükler yetenek temelli yaklaşımı veya üretilecek basit senaryoları ihtiyaca cevap vermekten uzak bırakmaktadır (Troxell:1997; Davis:1994). Bu nedenle, yeni dönem, yetenek temelli planlama yaklaşımının geçerliliğini sorgulanır hale getirmiştir.

İlk defa 1950'lerde RAND tarafından ortaya konan ve askeri görevler için kullanılan senaryo yaklaşımı gelecekteki belirsizliklerle baş edebilmede etkili bir planlama aracıdır. Ancak günümüz koşulları, senaryolar oluşturmanın tek başına yeterli olmadığını, oluşturulan senaryonun bir senaryo uzayı içerisinde değerlendirilmesi suretiyle, birden fazla unsurun etkisinin incelenebilmesi gerekliliğini beraberinde getirmiştir (Öztürk:2006). Tek boyutlu tehdidi esas alan nokta senaryolar, tehdidin doğasındaki gelişme potansiyelini göz ardı etmektedir. On Bir Eylül saldırıları sonrasında ön plana çıkan asimetrik tehditlerin etkileri, sadece geleneksel tehdit temeline oturan ve asimetrik unsurları göz ardı eden nokta senaryoları geleceği tahmin etmede çaresiz ve işlevsiz bırakmaktadır.

Birkaç nokta senaryodan daha geniş bir arayışa işaret eden senaryo uzayı yaklaşımı, güvenlik güçlerinin yeterliliklerini değerlendirmede de kilit öneme sahiptir. Özünde senaryo uzayı, her bir nokta için mümkün olduğunca fazla senaryo üretilmesini, kazanılacak yeteneklerin bu uzayda yer alan senaryolarla uyumlu olmasını hedeflemektedir (Korkmazıyürek:2009).

Tablo-3'de örnek bir senaryo uzayı-yetenek havuzu matrisi görülmektedir. Matriste, her bir senaryoya ait alt senaryoların gerçekleşme ihtimalleri ve bu alt senaryoların doğuracağı görevlerin icrası için hangi yeteneğe ne kadar sahip olunması gerekliliği ortaya konulmuştur. İhtiyaç duyulan yetenekler için "sıfır X (ihtiyaç yok) – üç X (yüksek derecede ihtiyaç)" arasında değerlendirmeler yapılmıştır. Bu matriste de temel amaç, kaynakları en verimli şekilde kullanarak yeteneklerin optimizasyonunu sağlamaktır. Planlamacıların, sahip oldukları yetenekleri doğru analiz etmeden, sadece gerek duyulan yetenek miktarlarına odaklanmaları, gereksiz kaynak harcamasına neden olabilir. Örnek matrisi, alt senaryoların meydana gelme ihtimalleri ve gerekli yetenekler bağlamında incelediğimizde, kaynakların öncelikle "C" ve "Ç" yeteneklerine aktarılması gerektiği görülmektedir.

Tablo-3: Örnek Bir Senaryo Uzayı-Yetenek Havuzu Matrisi

Senaryolar		Gereken Yetenekler						
		Meydana Gelme İhtimali	A	B	C	Ç	D	E
Senaryo 1	1.1	%25	XX		XXX	XX	X	
	1-2	%40	X	XX	XX	XX		
	1-3	%10	XXX		XXX	X	XX	
						
Senaryo 2	2.1	%50	X		XX	XXX	XX	X
	2.2	%10	XXX		XX	XX		XX
	2.3	%15	X	X	X	X		X
						

5. ASKERİ STATÜLÜ KOLLUK KUVVETLERİ İÇİN PLANLAMA ÖNERİLERİ

21'inci yüzyılda kolluk kuvvetlerinin temel görevi, suçluları yakalamak ve suçu aydınlatmakta öte kamuda dirlik ve düzenin sağlandığı konusunda yaygın bir inancın, bir başka deyişle olumlu bir güvenlik algısının oluşmasını sağlayacak şekilde güvenlik hizmeti vermektir (Yıldırım:2014). Bu hedefe ulaşabilmek için; daha suç işlenmeden önce suçun çok boyutlu sebeplerinin ve işleme fırsatlarının azaltılmasına, kolluğun merkezde koordinatör rolü üstlendiği çok kurumlu müdahale stratejilerinin hayata geçirilmesine, toplum destekli güvenlik hizmeti, suç analizi ve suç haritalaması, konum temelli suç önleme, problem odaklı kolluk, kırık camlar yaklaşımı, suçlu profillemeye gibi modern suç önleme tekniklerinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Fert, 2007:55; Nacak:2014). Yine bu dönemde kaçakçılık, organize, terör gibi suçlarda uzman teşkilatlanma, özel soruşturma metotları, uluslararası işbirliği kaçınılmaz durumdadır.

Suç ve suçlulukla mücadele boyutundaki bu gelişmelerin yanı sıra, uluslararası ortak güvenliği sağlamada da etkin görevler üstlenmeleri, askerî statülü kolluk kuvvetlerinin çok daha geniş bir yelpazeye yayılmış tehditlerle mücadele edecek, birbirlerinden çok farklı harekâtların ihtiyaçlarını karşılayacak yeteneklere sahip olmalarını ve bu yeteneklerini sürekli güncel tutarak geliştirilmelerini zorunlu kılmaktadır. Bir başka ifadeye, planlamacıların işleri daha fazla boyutlu ve daha karmaşıktır.

Askerî statülü kolluk kuvvetlerinin bu karmaşıklaşan görev yapıları ve yetenek ihtiyaçları; basit tahmin ve değerlendirmelere dayanan, subjektif görüşleri esas alan planlamalardan vazgeçilmesini gerektirmektedir. Bu noktada, Soğuk Savaş sonrası dönemde savunma planlama birimleri tarafından kullanılan yetenek temelli ve senaryo uzayı yaklaşımlarının, askerî statülü kolluk kuvvetlerinin planlama birimleri tarafından da kullanılabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Bireysel ve ulusal güvenlikten çok daha karmaşık ve hassas dengeler üzerine oturan ortak güvenlik olgusunu tehdit eden unsurlarla mücadele, bugün en az geçmişteki kadar önemli ama çok daha karmaşıktır. Toplumların, güvenlik olgusunun önemini istikrarlı ortamlarda anlamakta güçlük çekmesi ve duyarsız kalması, güvenlikle ilgili harcama ve çabaları abartılı bulması bu mücadeleyi daha da güçleştirmekte, gerek ulusal gerekse uluslararası ortak güvenliği sağlama misyonuna sahip kurum ve kuruluşların işlerini daha zor hale getirmektedir. Bununla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'nde **On Bir Eylül'de**, İngiltere'de **Yedi ve Yirmi Bir Temmuz'da**, Norveç'te **Yirmi İki Temmuz'da** meydana gelen terör saldırılarından sonra toplumlara, güvenliğe ilişkin yapılan harcamalar ile sarf edilen gayretlerin neden önemli ve gerekli olduğunu anlatmak göreceli olarak kolaylaşmıştır.

1900'lü yılların başında sadece tehdidi değerlendirerek yapılan savunma planlamaları günümüzde ihtiyaçlara cevap vermekten çok uzaktadır. Özellikle Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesiyle başlayan tek kutuplu dünya düzeni, istikrardan ziyade istikrarsızlığı, yerel ve bölgesel ayrılıkçı çatışmaları, yeni görev tiplerini, belirsiz ve karmaşık bir çevreyi beraberinde getirmiştir. Terörizmin ortak güvenlik üzerindeki artan etkisiyle, bugün güvenlikten sorumlu kurumlar tamamen asimetrik bir tehditle karşı karşıya kalmıştır. Bütün bu evrimsel sürecin, tüm harcamaların kamuoyu tarafından daha sıkı bir şekilde sorgulandığı, insan haklarının mutlak dokunulamaz olduğu bir dönemde gerçekleştiği de dikkate alınır, çok daha fazla ortak akıl ve işbirliğine ihtiyaç duyulduğu açıktır. Yeni tip tehditler; savunma planlamalarının, orduların kuvvet yapılarının yepyeni anlayışlarla üretilmesini gerektirmektedir.

Bütün bu değişim süreci, ortak güvenliğin tesisinde kolluk kuvvetlerine olan ihtiyacı da artırmıştır. Çünkü teröristle mücadele, ağır silahları dâhil kullanabilen organize suç örgütlerinin etkisiz hale getirilmesi, barışı destekleme ve barışı koruma harekâtları gibi görevler, kolluk kuvvetlerinin etkin ve yoğun kullanımı için elverişli çevresel şartları yaratmaktadır.

Askerî statülü kolluk kuvvetleri; uygun silah ve teçhizatı, teşkilatlanması, sahip olduğu yüksek standartlardaki eğitimi ve tecrübesi, genlerinde yer alan askerî gelenekleriyle, bu yeni dönemde ortak güvenlik ortamının tesisinde polis birimlerinden birkaç adım daha ötededir. Ortak güvenliğin sağlanmasında, askerî statülü kolluk kuvvetlerince icra edilecek kritik görevler, bu kurumların meşruiyetlerinin artmasını, değer biçilemeyecek tecrübeler kazanılmasını, ülke içinde diğer kolluk birimlerine karşı rekabet üstünlüğü elde edilmesini ve sahip oldukları kurumsal itibarların yükselmesini sağlayacaktır. Bu açıdan bakıldığında, yeni ortak güvenlik ortamının Jandarma kuvvetleri için bir fırsat olduğu değerlendirilmesini yapmak yerinde olacaktır.

Değişen ve kapsam değiştiren suçla mücadele yöntemleriyle birlikte genişleyen görev yelpazesi, askerî statülü kolluk kuvvetlerinin geçmişte olduğundan daha kapsamlı ve yeni yeteneklere sahip olmasını, yeni tip savunma planlama süreçlerini daha fazla kullanmalarını da gerektirmektedir. Kıt kaynakların en verimli şekilde kullanılması zorunluluğu bu faaliyetlerin bireysel düşüncelerden uzak, ortak akla dayalı yürütülmesini mecbur kılmaktadır. Bu bağlamda, Soğuk Savaş sonrası dönemde savunma planlamalarında yaygın şekilde kullanılmaya başlanan yetenek temelli yaklaşım ve senaryo uzayı yaklaşımının, askerî statülü kuvvetlerce de kullanılabilmesi düşünülmektedir. Askerî statülü kolluk kuvvetlerince, bu iki yaklaşımdan daha basit ve kolay uygulanabilir yapıda olan yetenek temelli yaklaşıma, yeterli bilgi ve tecrübe birikimine sahip olununcaya kadar öncelik verilmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Asch, B. ve J. Hosek., **“What Does Transformation Mean for Military Manpower and Personnel Policy?”**, RAND Publications, 2004.
- Baldwin, D. **“The Concept of Security”**, Review of International Relations, Vol.23, No.1, January 1997, 5-26.
- Çakmak, H., **“Avrupa Güvenliği”**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.
- Davis, P., **“Analytic Architecture for Capabilities-Based Planning, Mission-System Analysis, and Transformation”**, RAND Publications, 2002.
- Davis, P., **“Introduction”**, New Challenges for Defense Planning: Rethinking How Much is Enough, P.DAVIS (Ed.), RAND National Defense Research Institute, 1994a.
- Dedeoğlu, B., **“Uluslararası Güvenlik ve Strateji”**, İstanbul, Derin Yayınları, 2003.
- Fert, İ., **“Sosyal Politika ve Suç İlişkisi: Ülkemiz Suç Profili Açısından Bir Değerlendirme”**, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007.
- Hartmann, F. ve R. Wendzel., **“Defending America’s Security”**, New York, Brassey’s (US) Inc., 1990.
- Hone, T., **“Capabilities-Based Planning”**, Monterey, NPS Seminar, 21 September 2004.
- Jandarma Genel Komutanlığı, **“Dünya Jandarmaları”**, Ankara, 2009.
- Jandarma Genel Komutanlığı Web Sitesi, **“Barışı Destekleme ve Koruma Harekâtleri”**, Erişim Tarihi: 03 Ocak 2015, www.jandarma.gov.tr.
- Karabulut, B., **“Güvenlik: Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek”**, Barış Kitabevi, Ankara, 2011, s. 9-11
- Kendall, J., **“Capabilities-Based Military Planning: The Myth”**, Washington, National War College, 2002.

- Korkmazyürek, H., “**Savunma Planlaması**”, Ders Notları, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2007.
- Korkmazyürek, H., “**Savunma Planlaması**”, Ders Notları, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2009.
- Korkmazyürek, H. ve Şeşen, H., “**Savunma Yönetiminde Yeni Planlama Yaklaşımları: Kavramsal Bir Analiz**”, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2008.
- Korkmazyürek, H. ve Varoğlu, K., “**The Defence Planning for Turkey and the Lessons Learned for Developing Corporate Strategies**”, International Journal of Business, Management and Economics, Vol.2, No.7, 2006.
- Moskos, C. ve Diğerleri., “**Armed Forces After The Cold War**”, The Postmodern Military, Armed Forces After The Cold War, C. MOSKOS ve diğerleri (Ed.), New York, Oxford University Press, 2000.
- Nacak, A.O., “**Kolluğa Duyulan Güvenin Artırılmasına Yönelik Yaklaşımlar Konferansı**”, Silahlı Kuvvetler Akademisi, İstanbul, 2014.
- Öztürk, Y., “**Savunma Planlamasında Yeni Yaklaşımlar ve Türk Silahlı Kuvvetleri’nde Bir Senaryo Uzağı Çalışması**”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.
- Troxell, J., “**Force Planning in an Era of Uncertainty: Two MRCs as a Force Sizing Framework**”, Carlisle, US Army War College, 1997.
- Ullman, R., “**Redefining Security**”, International Security, Cilt 8,1983, 130-133.
- Waltz, K., “**Theory of International Politics**”, International Security, 1979.
- Wolfers, A., “**National Security as An Ambiguous Symbol**”, Political Science Quarterly, Vol.67, 1952.
- Yıldırım, F., “**Modern Suç Önleme Yöntemleri Konferansı**”, J.Okullar Komutanlığı, Ankara, 2014.
- Zelikow, P., “**The Transformation of National Security**”, The National Interest, Spring 2003.